

İşletme Dışı Büyüme Stratejileri; Holdingleşme

Mehmet Bükey¹

Özet

Bu çalışma, 1850’li yıllarda Amerika’da ortaya çıkan ve daha sonra dünyanın diğer ülkelerinde uygulanmaya başlanan işletme dışı büyüme stratejisinden “holdingleşme” üzerinde yapılmıştır. Şirketler, üretim süreçlerini daha iyi bir düzeye getirmek, üretimde yeni teknoloji kullanmak, uluslararası alana açılmak, ekonomik krizlerden doğan riskleri paylaşmak, vergi kolaylıklarından yararlanmak, ellerindeki fonları tek tek yatırıma dönüştürmek yerine birleştirerek daha verimli hale getirmek gibi nedenler ile holdingleşmeye gitmektedirler. Ülkemizde, cumhuriyet kurulduktan sonra uzun bir süre özel işletmelerin sayısının yetersiz olması, yasal düzenlemelerin eksikliği ve işletme büyüklükleri nedenleriyle diğer dünya ülkeleri ile kıyaslandığında holdingleşmeye çok geç başlandığı görülmektedir. Buna rağmen ülkemizdeki şirketler, diğer dünya ülkelerine göre çok daha hızlı bir şekilde holdingleşmeye gidebilmektedirler. Ülkemizde kurulan holdinglerden uluslararası düzeyde faaliyette bulunan az sayıda holding bulunmaktadır. Özellikle bu holdingler uzmanlaşmadan uluslararası piyasalara girdiklerinden uluslararası piyasalarda çok fazla başarılı olamamakta ve uluslararası düzeyde pek fazla marka değeri oluşturamamaktadırlar. Ülkemizdeki holdinglerin uluslararası holding olma yolunda çaba göstermeli gerekmektedir. Bu da ancak uzman oldukları ve iyi yaptıkları işi, uluslararası alana taşımaları ile mümkün görünmektedir. Çalışmada, holdingleşmenin dünyadaki ve ülkemizdeki tarihsel gelişimi ile yasal statüsü üzerinde durulmuştur. Şirketleri holdingleşmeye iten başlıca nedenler ve holdingleşmenin asıl amacının ne olduğu, belirlenmeye çalışılmıştır. Ülke ekonomisinin ve sermaye piyasalarının gelişimine katkı sağlayan holdinglerin kuruluş şekli ve türleri anlatılmaya çalışılmıştır. Holdinglerde yönetim işlevi, hâkim şirket ve bağlı şirket kapsamında değerlendirilmiş, muhasebe kayıtları ve hesap planları ayrı ayrı anlatılmıştır. Holdingleşmenin yararları ve zararları sıralanarak sonuç kısmında, holdingleşme üzerine kısa bir değerlendirme yapılmıştır.

1 Doktor, Bingöl İl Sağlık Müdürlüğü, bukey_m@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0003-23599354

GİRİŞ

Son yüzyılda küreselleşen ekonomi ve beraberinde getirdiği zorlu rekabet koşulları, bir şirketin tek başına piyasalarda varlığını sürdürmesini ve mücadele etmesini güçleştirmiştir. Bununla birlikte şirketlerin tek başına üstesinden gelemeyecekleri projelerin başarılması ve yine dış çevre tehditlerden korunma içgüdüğü, şirketlerin bir araya gelerek bu tür sıkıntıların üstesinden gelme ihtiyacını doğurmuştur. Belirtilen sıkıntıların ve güçlüklerin üstesinden gelebilmek için şirketler, değişik yapılanma arayışı içine girmişlerdir. Bu arayışlar neticesinde, 1850’li yıllarda Amerika’da daha sonra diğer dünya ülkelerinde “holdingleşme” şeklindeki şirket dışı büyüme stratejileri geliştirilmeye başlanılmıştır.

Ülkemizde faaliyet gösteren şirketlerin diğer dünya ülkelerinde bulunan şirketler ile kıyaslandığında oldukça geç bir dönemde holdingleşmeye gittikleri görülmektedir. Bu durumun birçok nedeni vardır. Bu nedenlerin başında ise Cumhuriyetin ilk dönemlerinde özel teşebbüsün hem çok az sayıda olması hem de az sayıda olan işletmelerin küçük ve yetersiz olması gelmektedir. Aynı zamanda yasal mevzuatımızda bu tür yapılanmalarla ilgili herhangi bir düzenlemenin olmayışı da başlıca nedenler arasında sayılabilmektedir.

Eski ticaret kanunumuzdaki şirket yönetim kurumlarının bağımsız karar alabileceği yönündeki düzenleme, yeni ticaret kanunu ile vazgeçilmiş, yerine hâkim şirket ve bağlı şirket kavramları getirilerek “şirketler topluluğu” terimi kullanılmıştır. Her ne kadar kanunda “şirketler topluluğu” terimi kullanılsa da literatürde birçok akademisyen, şirketler topluluğu ile holdingi iki farklı yapı olarak değerlendirmektedir.

Bunun nedenini de şu şekilde açıklamaktadırlar;

- Holding bir işletme şeklidir, bir şirket türü değildir.
- Başka şirkete iştirak etmekle birlikte bir tek şirket ile holding kurulabilir.
- Şirketler topluluğunda birden çok şirkete iştirak etmek gibi bir amacın bulunması zorunlu değildir (Karataş, Durmuş, 2015:73). Ancak şirketler topluluğunda baştan itibaren birden çok şirketin varlığı zorunludur.

Bu gibi nedenlerle holding ve şirketler topluluğu birbirinin yerine kullanılabilen kavramlar (Misilli, 2022:185) olarak değerlendirmemektedirler.

Her ne kadar holding ile şirketler topluluğunu farklı kavramlar olarak değerlendiren akademisyenler bulunsun da biz bu çalışmada, Türk Ticaret Kanununa dayanarak, işletme topluluğu ile holdingi aynı yapı olarak değerlendireceğiz.

Kanun ile bir şirketin başka bir şirketin oy haklarının çoğunluğuna sahip olabileceği, yönetim organlarının karar alabilmeleri için çoğunluk sağlayacak biçimde üye seçebileceği, sözleşme veya başka yollarla hem tek başına hem de başka pay sahipleri ile birlikte başka şirketlere hâkim olabileceğini belirtmiştir. Bu şekilde meydana gelen oluşuma “şirketler topluluğu” denmiş ve hâkimiyetin elinde olan şirkete hâkim şirket, hâkim şirkete bağlı şirketlere ise bağlı şirket olarak isimlendirilmiştir.

Yapılan yasal düzenlemeler neticesinde, ülkemizde, özellikle aile şirketlerinin birleşmesi ile meydana gelen holdinglerin sayısı artmıştır. Diğer taraftan ülkemizde kurulan holdinglerin birçoğunun farklı iş alanında ve pazarda faaliyet gösteren şirketleri bünyesine alarak, o iş alanına ve pazara nüfuz etme amacı taşıdığı söylenebilir. Dolayısıyla kendi uzmanlık alanlarının dışına çıktıklarından pek başarılı oldukları söylenemez.

Çalışmada, holdingler ile ilgili tanımlar yapılacak, tarihsel gelişimi üzerinde durulacak ve muhasebe düzeni anlatılacaktır. Şirketleri, holdingleşmeye iten nedenleri ve holdingleşmenin amacı belirlenmeye çalışılacak, holdingleşmenin yarar ve zararları üzerinde durulacaktır.

1. Holding Nedir?

Bir şirketin diğer bir ya da birkaç şirkete bunların yönetimine etken (hâkim) olacak şekilde katılması, “Holding” olarak tanımlanır (Altuğ, 1986:18). Holding, bünyesindeki şirketlerin hâkim şirket tarafından belirlenen ortak amaç ve stratejiler doğrultusunda faaliyet gösterdikleri bir büyüme biçimidir. Holding, bir veya daha fazla firmanın sermaye payların önemli bir kısmına sahip olarak ya da sermayelerine katılarak kurulan veya aynı yönetim altında firmaları bir araya getirerek ortaya çıkan firmadır (Avcı, 2020:101). Diğer bir ifade ile holding, bir anonim şirketin ekonomik bir bütünlük sağlamak amacıyla veya yatırım yapmak amacıyla bir ya da birden fazla sermaye şirketine yönetim ve kontrolü elde edecek şekilde katılmasıdır (Karataş, Durmuş, 2015:73).

Holding, var olan şirketlere ortak olabileceği gibi önce holding şirket kurulup sonra holding şirketin hâkimiyetini sağlayıcı şartlar ve hissedar yapılarıyla bağlı şirketler de kurulabilmektedir (Apak, 2022:1).

Ülkemizdeki mevzuata bakıldığında ise holding için genel bir tanım yapılmamıştır. Mevzuatımız bunun yerine şirketler topluluğuna ilişkin, asıl olarak birden fazla şirketin ekonomik birlik oluşturmak amacıyla birbirlerine bağlanmaları ile oluşan topluluğun ilişkilerini (Karahan, 2013:127-128) düzenlemiştir. Ticaret Kanunumuzun, “Ticaret Şirketleri” bölümünün “Genel Hükümler” kısmında, şirketler topluluğunu, hâkim şirkete doğrudan

veya dolaylı olarak bağlı bulunan şirketlerden oluşan hukuki yapı olarak tanımlanmıştır. Aynı kanunda “Bir ticaret şirketinin başka bir ticaret şirketinin paylarının çoğunluğunu veya onu yönetebilecek kararları alabilecek miktarda paylarına sahip bulunmasını” ifadesi ile hâkimiyet kavramını getirerek, sadece payların çoğunluğuna sahip olunması değil aynı zamanda hâkimiyeti elinde bulundurması gerektiğini belirtmiştir. Çünkü çeşitli imtiyazlar ya da oy çokluğu bazen de sermaye çoğunluğunu etkisizleştirebilmektedir. Holdingi oluşturan şirketlerden birisinin ülkemizde olması, hâkim şirketin ve bağlı şirketin konumları bakımından farklılık oluşturmayacaktır.

Kanunda belirtilen şartların hepsinin bir anda ve bir arada olması da gerekmez. Bunlardan birisinin varlığı yeterli görülmüştür.

Holding şirket kurmak için herhangi bir şirket üzerinde hâkimiyet tesis etmek veya herhangi bir şirkete iştirak etmek gerekmemektedir. Sadece anonim şirketler için öngörülen asgari sermaye miktarı sağlanarak ve Bakanlık izni alınarak bir holding kurmak veya mevcut bir anonim şirketi holdinge dönüştürmek de mümkündür (Çakır, 2014:1)

Holding, Ticaret Kanunumuzdaki anonim şirketlerin kuruluşundan pek farklı değildir. Holding, anonim şirket şeklinde kurulmaktadır. Ana sözleşmelerinde amaç ve konu ile karın dağıtılması hususlarını kanunun belirtildiği şekilde düzenlemeleri gerekmektedir. Ancak 2012 yılında çıkarılan “Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Tutarlara Yükseltmelerine ve Kuruluşu ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne Tabi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ” ile holdinglerin kurulması ve esas sözleşme değişikliği işlemleri Gümrük ve Ticaret Bakanlığını iznine tabi tutulmuştur.

2. Holdinglerin Tarihsel Gelişimi

İşletmeler gibi şirketler de kar amacı güden, gelişen, büyüyen ve varlığını devam ettirmek isteyen iktisadi yapılardır. Her bir şirket kurulduğu andan itibaren gelişmek ve büyümek istemekte ve büyümek için de sürekli sermayeye ihtiyaç duymaktadır. Tarih boyunca kendi güç ve imkânları ile asıl amaçlarını gerçekleştiremeyen şirketler zamanla güç birliği yaparak bu amaçlarını gerçekleştirmeye çalışmışlardır. Bu güç birliğine örnek olarak tröstler verilebilir. İlk defa Amerika’da bir çeşit büyüme stratejisi olarak ortaya çıkan tröstlerin amacı, bir araya gelen şirketlerin birbiriyle rekabete girmemeleri ve zarara sokmamaları konusunda aynı tavır ve davranış sergilemeleri ve bunu belirli taahhüt altına alınması olarak yorumlanmaktadır. Zamanla bu taahhütlerin yetersiz kalması ve tröstler konusunda hükümet kısıtlamaları nedeniyle ortak amaç için bir araya gelen şirketler, farklı arayışlar içine

girmişlerdir. Bu arayışlar neticesinde ise diğer şirketlerin hisselerinden pay alarak zamanla diğer şirketlerin yönetimine ortak olmayı başarmışlardır. Bu yöntem aslında holdingleşmenin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Holdingleşmenin ortaya çıkışının bir diğer nedeni de tröstlerin bir sömürü aracı olarak görülmesi ve anti tröst yasaları çıkarılarak tröstlerin yasaklanması olarak görülmektedir.

2.1. Amerika'da ve Avrupa'da Gelişimi

Tarihsel gelişimine bakıldığında ilk holdingin ortaya çıkışı Amerika birleşik devletlerinde olmuştur. Eyaletler arasında farklılık göstermesine rağmen özellikle 1850-1900'lü yıllarda Amerika'da farklı şirketlerin bir araya gelerek holdingleşmeye gittikleri görülmektedir. Bu yıllarda Amerika'da bazı eyalet mahkemeleri bir şirketin başka bir şirketin hissesini alıp, güçlü konuma gelmesini engellerken, diğer bazı eyaletlerde bu hak özel bazı kanunlar ile verilmiştir. İlk defa 1868-1872 tarihleri arasında pensilvanya eyaleti yasama organlarınınca verilen özel bir hak ile kurulan, 40 civarında işletmenin ortak olduğu grup, tam holdingleşme olarak görülebilir. Ancak oluşturulan bu grubun muazzam derecede büyümesi korku ve endişe yaratmış ve 1874 yılında çıkarılan bir yasa ile bu gibi oluşumlar tekrar yasaklanmıştır. 1888 yılında ise New Jersey adında başka bir eyalet, yasal olarak çıkardığı bir düzenleme ile bir şirketin başka bir şirketin hisse senetlerini alarak yönetimine ortak olmasını olanaklı hale getirmiştir. Bu düzenleme ile holdingler sistem olarak yasal bir altyapıya kavuşmuştur. 1888 yılından sonra diğer eyaletler de holdingleşmenin önünü açan yasal düzenlemeler yapmaya başladılar. 1929 yılına gelindiğinde 30'dan fazla eyalette holdingleşme serbest hale gelmiş oldu. Amerika'da 1914 yılında çıkarılan rekabeti engelleyici yasalar (clayton act) nedeniyle rekabette açık olmayan şirketler, bir araya gelerek holdingleşmeye gitmeye başlamışlardır. Bu dönemde birçok şirketten küçük şirketlerin paylarının büyük şirketlerce alınması yoluyla büyük şirketin bünyesinde ya da tüm şirketlerin paylarının yeni kurulan bir holding bünyesinde toplanması yoluyla holding haline geldikleri görülmektedir. Bu dönemin başlangıcında hisse paylarına orantılı oy hakkının olması nedeniyle yönetimde çoğunluk sağlanamamaktaydı. Daha sonra kurucu hisse senetleriyle bu sorun aşılına başlanmıştır. Holdingleşme ve hisse pay oranlarının artması beraberinde artan karı getirmiş, şirketler ise elinde bulundurdukları hisse paylarını genişletmeye başlamışlardır. Sonuçta piramitsel bir yapı ve matriks bir yönetim modeli ortaya çıkmıştır. Günümüzde ise ana holdinglere bağlı küçük holdingler kurulmaya başlanılmış ve devasa oluşumlar (Konglomerat) meydana gelmiştir.

Avrupa’da holdinglerin yasal statüye kavuşması, ülkeden ülkeye farklılık göstermekle birlikte özellikle 1940 yılından sonra çıkarılan yasalarla, yasal statüye kavuşturulmuşlardır. Avrupa ülkeleri içinde faaliyette bulunan şirketlerin daha çok birleşmelere önem verdikleri, holdingleşmeye pek gitmedikleri görülmektedir. Avrupa’da holdingleşmeye gitmenin temel amacı monopolleşme ve ülke dışında kurulan fabrikaların tek elden yönetilmesi olarak görülebilir.

İngiltere’de 1948 yılında çıkarılan bir yasa (companies act) ile şirketlerin bir araya gelerek holdingleşmeye gitmesinin yolu açılmıştır. Ancak bu yasada, şirketlerin birbiriyle ortak olması ve yönetim kurulunun denetimde yer alması ayrıca ana şirketin bağlı şirkete hâkim olması kuralını getirmiştir ve bağlı şirketin ana holdinge ortak olmasının yolunu kapatmıştır. Holding içinde yer alan şirketler için herhangi bir pay zorunlu olmamakla birlikte ana şirketin payının diğer şirket paylarını denetleyebilecek oranda olması gerekmektedir. Bu oran, iki şirketli bir holding için en az %51 şeklindedir.

Fransa’da aynı düşünce ile şirketlerin yatırım yapabilmeleri amacıyla birleşebilecekleri konusunda yasal düzenleme yapmıştır. Ancak birleşmedeki pay oranına ilişkin herhangi düzenleme yapmamıştır.

Almanya’da ise 1965 yılında çıkarılan paylar kanunu ile holdingleşmenin yolu açılmıştır. Bu kanunda, holdinge dâhil işletmelerin elde edecekleri gelirin kar sayılmayacağı ve bilançoda gösterilmeyeceği belirtilmiştir. Diğer bir husus ise bağlı şirketlerin holdinglerden pay alamayacağı şeklindedir. Ancak bağlı şirketler, bünyesinde buldukları holdingde payları oranında temsil hakkına sahiptirler.

2.2. Türkiye’de Gelişimi

Cumhuriyetin kurulmasından sonra sermaye piyasasının gelişmemiş olması ve aynı zamanda özel girişimin yetersiz olması nedeniyle özel şirket sayısının çok az olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla, cumhuriyetin ilk dönemlerinde çok az sayıda olan şirketlerin holdingleşmeye gidemedikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra yasal altyapının olmaması da holdingleşmeye geç gidilmesinin bir nedeni olarak sayılmaktadır. Eski ticaret yasamızda holding içindeki bir şirket, ne kadar payı olursa olsun en fazla 10 (On) oy hakkına sahipti. Bu şartlar altına büyük bir şirketin holdingleşmeye gitmesi ve kontrolü eline alması mümkün değildi. Yasal mevzuatımız gereği 1961 yılından önce bir şirketin tek başına elde ettiği kazanç vergi mükellefi olması nedeniyle vergilendiriliyordu. Daha sonra holding bünyesinde olması nedeniyle holding geliri içinde tekrar gösterilerek ikince defa vergilendiriliyordu. 1961 yılında kurumlar vergisinde yapılan düzenleme ile

çifte vergilendirme ortadan kaldırılmıştır. Yapılan bu düzenleme ile şirketlerin holdingleşmeye gitmelerinin yolu açılmış oldu. Planlı kalkınma dönemi ile birlikte ve ekonomideki örgütlenme geliştikçe hem özel sermaye miktarında hem de şirket sayılarında artış yaşanmıştır. Anonim şirketlerin kurulması, güçlenmesi ve sayılarının artması, 1963 yılından sonra beraberinde holdingleşmeyi getirmiştir. Ülkemizde ilk holding, 'yatırım holding' olarak bilinmektedir. Bu holding emekli tazminatlarını bir araya getiren emekli subaylar tarafından kurulmuştur. 1963 yılında ise kurulan koç holding ve Hacı Ömer holding ticari ve sınai alanında kurulan holdinglere örnek olarak gösterilebilir. 1973 yılından sonra holdingleşmeyi hızlandıran finans grupları, 12 Mart muhtırasını izleyen haftalarda kendi örgütleri olan Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği'ni (TÜSİAD) (Öztürk, 2008:3) kurmuşlardır. 1980'li yıllarda izlenen serbest piyasa ekonomisi, Türk özel sektöründe olumlu gelişmelere neden olmuş özel sektör holdingleşmeye başlamıştır (Karan, 2001:66). Böylece holdingler, fırsat görülen her alana girdiler, şirketleşmede çok hızlı davrandılar (Polat, 2002:1). Bütün bunlara rağmen ülkemizde bu işletmelerin yapısal özellikleri gereği bir takım sorunlarla karşılaştıkları ve bu nedenle ekonomiye beklenen katkıyı sağlayamadıkları görülmektedir (Türkan, 2011:210).

Ayrıca ülkemizde devletin kontrol ettiği, devlet ve özel teşebbüs ortaklığı ile ya da devlet kurum ve kuruluşları arasında kurulan işletmeler de mevcut olup, bunlara da işletmecî holding denilmektedir.

3. Holdinglerin Kuruluşu ve Türleri

Holding, bir ana işletme ile buna bağlı yavru işletmeden oluşan bir işletme gruplama biçimi olarak tanımlanabilir (Tüncer, vd. 2018: 135). Türk Ticaret Kanununuzda, holding şirketlerin kurulması ile ilgili bir hüküm yer almamaktadır. Mevzuatımızda holdinglerin kurulmasına ilişkin bir düzenlemenin yer almaması nedeniyle, holdinglerin kuruluşu Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın iznine tabii olup sadece anonim şirket olarak kurulabilmektedirler. Ülkemiz holdingler, özellikle aşağıda belirtilen hizmetleri daha iyi yerine getirmek için kurulmaktadırlar (Özalp, vd. 1990:40).

- Uzun vadeli planlama işleri,
- Mali ve idari organizasyon işleri,
- Mali kontroller ve vergi müşavirliği,
- Proje hazırlanması ve fizibilite analizleri,
- Piyasa araştırmaları ve pazarlama sorunları,

- Hukuk müşavirliği,
- Personel yetiştirme

Holdinglelerde yönetim, matriks bir özellik taşımaktadır. Hâkim şirketin ve bağlı şirketlerin varlığı böyle bir yapıyı meydana getirmiştir. Ticaret Kanunumuza göre pay sahipliği, pay çokluğu ve imtiyazlı oy şeklinde yönetimi sağlayan şirket, hâkim şirkettir. Hâkim şirketin yönetiminde ve denetiminde olan şirketlere bağlı şirket denilmektedir. Şirketler topluluğu da hâkim şirketten ve bağlı şirketlerden oluşan bir yapıdadır. Holdingler ile ilgili piramitsel yapının en tepesinde olan şirket hâkim şirkettir. Holding kurmak için başka bir şirketin üzerinde hâkim olmak veya şirkete iştirak etmek zorunlu değildir. Ticaret Kanunumuzda anonim şirketler için belirlenen sermaye miktarı sağlanarak ve bakanlığın izni alınarak holding kurulabilmektedir. Mevcut bir anonim şirketin ana sözleşmesinde değişiklik yapılarak anonim şirket, holdinge dönüştürülebilmektedir. Bunun için şirketin ana sözleşmesinde yer alan unvanının, amacının ve konu maddesinin değiştirilmesi ve aynı zamanda Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'ndan izin alınması yeterlidir.

Holdingler, değişik kaynaklarda farklı biçimlerde sınıflandırılırsalar da biz burada yaygın olarak kullanılan sınıflandırma yöntemlerinden; faaliyetleri, yapısı ve konumu bakımından sınıflandırma yöntemini kullanacağız. Aşağıda üç tür sınıflandırılma yapılmış ve açıklanmıştır.

Saf Holding-Karma Holding: Şirket birleşmelerinde en büyük ortak olan ve başka şirketlere de hâkim olan holding, saf holding olarak isimlendirilmektedir. Saf holding, ticari ve sınai faaliyetlerde bulunmamaktadır. Ticari faaliyetinde bulunan ve aynı zamanda başka şirketlere de hâkim konumda olan holdinge ise karma holding denilmektedir.

Yatay Holding - Dikey Holding: Farklı iş alanlarında faaliyet gösteren şirketleri bünyesinde toplayan holdinglere yatay holding, tek bir iş alanında faaliyet gösteren ancak üretimin bütün evrelerinde bulunan şirketleri bünyesinde barındıran holdinglere ise dikey holding denilmektedir. Yatay holding'e örnek olarak, hizmet, gıda, tekstil alanında ayrı ayrı faaliyet gösteren şirket topluluğu verilebilir. Dikey holdinge ise bir iş kolunda hammaddeyi çıkaran, bu hammaddeyi işletip ürün haline getiren ve nihayetinde satış gerçekleştirilen şirketlerin oluşturduğu topluluk, örnek olarak verilebilir.

Ana Holding - Ara Holding: Holdingdeki işletmeler hâkimiyet açısından bir piramit şeklinde tasvir edilmektedir. Piramidin tepesinde yer alan holding'e ana holding, sonraki basamaklarda yer alan holdinglere ise ara holding denilmektedir. Buradaki temel ayırım, holdingin piramit içinde yer aldığı konuma göre yapılmaktadır.

4. Holdingleşmenin Amacı

Ülkemizde holdingleşmeye gidilmesinin nedenlerinin başında yatırımcıların, merkezi yönetime eğilimli olmaları ve yatırımlarının tek elden yönetilmesini arzulamaları yer almaktadır. Şirketlerin daha iyi rekabet etmeleri, güçsüz şirketlerin, hem içten hem de dıştan gelecek tehdit ve tehlikeleri güç birliği yaparak bertaraf etmek istemeleri, holdingleşme yönünde adım atmalarına sebep olmuştur.

En büyük ve en güçlü işletmeler bile işbirliği yoluyla rekabet etmenin değerini öğrenmişlerdir. Küresel dünyada oluşan rekabet ortamı içerisinde firmalar büyümeye gereken önemi vermediklerinde rakiplerinin karşısında yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalabilmektedir (Aslan, 2022:282). Çünkü küreselleşen arenada hiçbir işletme tek başına yeni ürün ya da hizmeti ortaya çıkarmak için gerekli bütün kaynaklara sahip değildir (Akçemici, 2015:283). İşletmelerin, üretim süreçlerini daha iyi bir düzeye getirme, üretimde yeni teknoloji kullanma, uluslararası alana açılma, ekonomik krizlerden doğan riskleri paylaşma, vergi kolaylıklarından yararlanma, ellerindeki fonları tek tek yatırıma dönüştürmek yerine birleştirilerek daha verimli hale getirme gibi istekler, holdingleşmeye götüren nedenlerdendir.

Holdingleşmenin belli başlı amaçları aşağıda sıralanmıştır.

- Şirketlerin daha iyi ve etkin bir şekilde yönetilmesi,
- Bir şirketin tek başına başaramayacağı projelerin gerçekleştirilmesi, büyük yatırımların yapılması ve öz kaynaklarda etkinliğin sağlanması,
- Doğabilecek risklerin şirketler arasında dağılımı ile riskin azaltılması,
- Faaliyetleri sonucu elde edilen karın holding içinde kalmasının sağlanması,
- Finansman kaynaklarının holding içinden karşılanması,
- Uluslararası pazarlara açılma isteği,
- Satış hacimlerini artırarak, daha iyi pazarlama stratejisi ve piyasalarda daha iyi rekabet edilebilmesi,
- Ortak bir planlama, bütçeleme ve örgütlenme ile yönetsel anlamda daha güçlü bir yapıya kavuşulması,
- Faaliyette bulunduğu iş kollarında uzmanlaşarak, maliyetleri azaltma, karlılığı artırma ve pazar payını yükseltme eğilimi,
- Holding bünyesindeki şirketlerin birbirlerine kattığı güç ile daha sağlam bir yapıya kavuşma isteği,

- Çeşitli vergi düzenlemelerinin sağladığı avantajlardan yararlanma arzusu şeklinde sıralanabilir.

Vergi düzenlemelerinin sağladığı avantajlar ise şu şekilde değerlendirilebilir.

- Holdinglerin dağıttığı kar payına stopaj uygulanmamaktadır.
- Holdingler dağıtacakları kar payını bir yıl sonra dağıtabileceklerinden bu kar payını bir yıl boyunca holding içinde finansman olarak kullanabilmektedirler.
- Holding içindeki bir şirkete ait hisse senetlerinin satılması hainde, kazancın %75'i kurumlar vergisinden istisnadır.
- Holdingin bir şirkete verdiği hizmetler gider olarak gösterilebilmektedir.
- Holdingin elinde 2 yıl süreyle beleyen iştirak hisseleri katma değer vergisinden istisna tutulmuştur.
- Holdingler tarafından temin edilen ve bünyesindeki şirketlere kullanılan krediler ve borçlanmalar, örtülü sermaye olarak değerlendirilmemektedir.

Bütün bu amaçların yanında şirketlerin moda gibi bazı suni nedenlerle de holdingleşmeye gittikleri görülmektedir. Gerçekten bir kısım sermaye grupları modaya uymak amacı ile de mevcut müesseslerine, konusunda ve faaliyetlerinde hiçbir değişiklik yapmadan holding adı eklemektedirler (Altuğ, O. 1986:20-21).

5. Holdinglerde Yönetim ve Muhasebe Düzeni

Holdingler, çeşitli amaç ve stratejiler nedeniyle kurulmuş veya kurulacak şirketlerin hisselerini satın alarak yönetici veya kurucu ortak olabilmektedirler. Kurucu ortak olarak bu şirketlerin organizasyonunu, yönetimini, finansman teminini ve ekonomik kalkınma konularını belirleyebilmektedirler. Ticaretin ve yatırımın güvenli bir şekilde devam etmesini sağlayabilmektedirler. Uluslararası alanda faaliyette bulunan holdinglerin yönetim şekli, muhasebe düzeni faaliyette buldukları ülkelerin yasal mevzuatına göre şekillenmektedir.

5.1. Holdinglerde Yönetim

Kişiler, kurumlar veya aileler bir işletmelerdeki yönetimi ve denetimi oy çokluğu yoluyla ellerine alabilmektedirler. Diğer bir ifade ile kişiler, aile şirketleri ve aile ortaklıkları holdingleşmeye giderek yönetimde hâkimiyet sağlamaktadırlar. Holdinglerin birçok farklı alanda faaliyet göstermeleri, ailenin yönetime egemen olması ve merkezi yönetimin verdiği olanaklar